

Im esdve könyörgök én édes atyám!
Légy velem, és megnyugszom atyám!

Légy velem, és meggyugszom atyám!
Ha majd a halál ropogása köszönt,
S megnyilt ereimből a vér kiözönl,
Bizván te nevedben, megnyugszom atyám!
Légy te velem én édes atyám!

* * *

Kecskemét város pesti házbirtokának története.

(Folytatás és vége).

Pest város tanácsa még a következő években többszer ismételve figyelmeztette Kecskemét várost átírataival: hogy magát pesti háza birtokában ne higgye megerősödöttnek, mert az ellenkezik a törvény-nyel és királyi városi kiváltság-levéll; hanem igyekezzék házát vagy mielőbb valamely róm. kath. valóságos polgárnak eladni, vagy pedig házbirtoklási viszonyát a városi Fiscussal egyenlitse ki; de szigorúbb fellépést többé meg nem kísérlt.

E régi háza Kecskemétnek azon földszinti épület volt, mely a város mostani nagyobb házával átelleni szögletet kepez a Zöldfa- és Borz-útczák nyugati sarkán. E ház most is épen úgy áll, mint Kecskemét város 1759—1761. években fölépittette; de czimét „a három baltához“ a folyó század elején akkor nyerte, midőn azt a várostól Haasz József mészáros mester megszerezvén, reá három taglót rajzoltatott.

Kecskeméti Lap

III.

Pest sz. kir. város 1799-ik évben elhatározta: hogy a belvárosban a Borz-útcza alsó szögletén s annak közvetlen szomszédságában a Zöldfa-útczában levő két ház, melyekben addig a város polgári kórháza tartatott, de már ekkor a czélnak meg nem felelhettek, elárúsíttassék. 1799. nov. 19-én megtartott nyilvános árverés alkalmával, a Zöldfa- és Borz-útcza alsó szögletén levő nagyobb és 8,036. forintra becsült házat megvette Kecskemét város 11,421 forintért; mellette belebb a Zöldfa-útczára nyíló kisebb és 1676 forintra becsült házat szinte Kecskemét város vette meg 4030 forintért.

Minthogy azonban Kecskemét városnak eddig Pesten volt egyetlenegy házbirtoka iránt is folyvást vizsgálódások merültek föl: szó sem lehetett arról, hogy jövőre Kecskemét egy háznál többet megtarthasson. Midőn tehát a két régi kórházépület elárúsításának eredményéről a kiküldött Kregár Mihály polgármester, Boráros János főbíró és Pisztori János telekbíró 1799. decz. 2-án jelentést tettek, Pest város tanácsa 4289. szám alatt kelt határozatával a kiküldötték eljárását, az elárúsítás eredményét illetőleg helyben hagyta; de arról tudni sem akart, hogy Kecskemét város két házat vett: a nagyobbik, vagyis szöglesházra nézve tehát Kecskemét város vételét csak azon feltétel alatt fogadta el, hogy régi házat — a három baltát — egy hónap alatt eladni tartozzék; a kisebbik házra nézve Kecskemétet vevőnek sem tekintette, hanem a vételre kiküldött és árverezésre felhatalmazott tanácsnok Fekete Sándort jegyeztette be házvevőnek s ugyanennek neve alatt a vételt minden észrevétel nélkül jóvá hagyta.

Miután fentebbi határozat szerint Kecskemét

ok 1840 jún 18. 25.

város régi házát, a most már úgynevezett három baltát 1800-ik évi január 9-kén kelt szerződés mellett Haasz József pesti mézváros mesternek 9800 forintért csakugyan eladta s azt kiküldött felhatalmazottai által még az napon fel is vallotta: Pest sz. kir. város tanácsa kiadványoztatta a birtokleveleket mind két házról, t. i. a nagyobbik ház birtoklevele pergamen íven, nyílt alakban, függő pecsét alatt, latin nyelven Kecskemét város közönsége nevére; a kisebbik házé pedig közönséges író papíron, ívrétben, rányomott veres viasz pecsét alatt, német nyelven, Fekete Sándor nevére adatott ki, — és é két házat hetven évig birta eképen Kecskemét város.

IV.

1829-ik évi tavaszon Kecskemét város pesti kisebb házát, — a Fekete Sándor neve alatt levőt — lakhelyül hasznobérbe adta Macher Károly pesti polgár fűszerkereskedőnek; a nagyobb ház szögletén átadott ugyanannak egy helyiséget külön szerződés mellett, hogy azt saját költségén fűszeres boltjá alakíttathassa. Midőn bérlő a boltajtó kitéréséhez hozzá fogatott és arról a pest városi hatóság értesült, nemcsak a boltnyitást betiltotta, hanem karhatalommal kiverette a munkából Macher Károly kőműveseit. Ez folyamodott Pest város Tanácsához, mely 1828. máj. 10. 3433. sz. a. kelt határozatával megtagadja boltnyithatási kérését, azon indokból, mivel Kecskemét város háztulajdonát csak is egyedül beszállásra használja, és polgárjoggal nem bír, annál fogva azon háznál boltnyitási jogot gyakorolnia nem lehet.

Kecskemét város is folyamodik; de szinte sikertelenül, — kénytelen tehát a Magyar királyi Helytartótanácsához folyamodni; időközben ismét megkeresi Pest város Tanácsát, az iránt, hogy addig is, míg

az országos kormányzéknel orvoslatot nyer, engedjék meg a ház falán boltajtónak kitört rés biztos állapotba helyzetetése: mire a boltajtó betétele ismét megtiltatik, az azonban megengedtetik, hogy a falon ütött rés ideiglenesen akár téglával berakathassék, akár deszkával elrekeszthessék.

1828. jul. 1-ről a Magyar királyi Helytartótanács 18,360 szám alatt Pest város Tanácsához kibocsátott Intézkedéssel azt rendeli: hogy miután Kecskemét város nem maga nyit boltot, hanem egy arra kępesített polgárnak bérbe adott házában ez a polgár kíván boltot nyitni: ebből Pest város szabadalmainak semminemű sérelme sem származhatván, a boltnyitást megengedtetik.

Ez óta vannak boltok Kecskemét város pesti házábanál.

V.

Kecskemét város még ez előtt 25 évvel gondoskodni óhajtott volna pesti háza felépíttetéséről; de két akadályja volt: egyik a pénzhány, másik az, hogy a két háznak összesen 625 □ ölet tevő telkeit egyesíteni kellett volna, de a kisebb ház mindig csak Fekete Sándor neve alatt állott.

Fekete Sándor városi tanácsnok ugyan elhalt 1835-ik évben, de mindegy lett volna ha él is: a Pest városi régi Magistratus nagyon jól tudta, hogy annak nevében álló ház Kecskemét város tulajdona, ennek átíratását azonban egy könnyen meg nem engedte volna.

1844-ik évi aprillis 10-én mégis megkísérelte Kecskemét; kérését intézett Pest város Tanácsához, melyben előterjesztette: hogy midőn 1799-ik évben az egymás mellett levő két régi kórházépületet megvette, nehogy két ház birtoklása nehézségekre szol-

gáltasson alkalmat, a kisebb ház a vételre kiküldött egyik tanácsnok Fekete Sándor nevére irattatott s most is annak neve alatt áll; nehogy azonban e miatt a városra valaha valamely kár, vagy bonyolódás következék, azt kérte Kecskemét, hogy azon kisebb háznak is az ő mint tulajdonos nevére átíratása megengedjék, — igazolásul felmutatván a vételi bizonyítványokat, a házára kifizetéséről nyugtákat, melyek a vevő város nevére vannak kiállítva, a ház adaja fizetéséről szőlő évenkénti adókönyveket és még magán bizonyítványokat arról, hogy a lefolyt 44 év alatt azon házat mindig a város háborítlanul birta, és az rendelkezett felette, mert mindig az adta hasznobérbe.

Pest szabad királyi város Tanácsa és választott közönsége tárgyalván a fentebbi átiratot, 1844-ik évi szeptember 7-én tartott tanácsülésből 12,365. szám alatt a kecskeméti városi Tanácshoz és választott közönséghez szórol szóra következő választ intézte.

„Mielőtt tisztelt Uraságtoknak abbeli folyomása tárgyában, miszerint a belvárosi zöldfa-útczában 272. sz. alatt fekvő s birtokukban levő, de néhai Fekete Sándor tanácsnok nevére írt házuk átíratása iránt eldöntő határozat hozatnék, szükségesnek találtuk előbb azon feltételeket tisztelt uraságtokkal közleni, melyeket választott Polgárságunkkal egyetértőleg mai ülésünkben megállapítottunk, mint következnek:

1-ör. Hogy a Fekete Sándor-féle Ház mostani becsárától a telekdíj (Laudemiales Crucigeri) lefizetessék.

2-or. Hogy mind a két ház egy szám alá véve, egynek tekintessék s attól (más hasonlóan holt kezek közt létező házakra nézve fenálló szokásként)

a telekdij minden 30 évben, az akkori becsár szerint lefizettségük.

3-or. Hogy e két Ház egyesítve legfőlebb 3 év múlva felépíttessék.

4-er. Hogy abban semmiféle várospolgári jogok ne gyakoroltassanak.

Melyekre nézve a Nemes Tanács és érdemes választott Közönség becses válaszát elvárandók, szives és becses hajlamaiba zárttan mindenkori tisztelettel vagyunk. Kelt Pesten 1844-ik évi September 7-én tartott Tanácsülésünkől kész köteles szolgálai Szepessy Ferencz m. k. polgármester. Benkőczy József m. k. aljegyző.“

Kecskemét város Tanácsa és választott Közönsége tárgyalván fentebbi feltételeket, magára nézve azokat igen terheseknek találta, ugyanazért 1844-ik évi december 1-ről válaszolván, kérte Pest város hatóságát: hogy a nagyobbik ház utáni telekdij követelésétől álljon el, mert azt a város régi polgárjogon bírja; továbbá kinyilatkoztatja Kecskemét, hogy sem a város maga, sem itteni egyes polgár nevében nem kíván ugyan a pesti házaiban semminemű polgárjogot vagy üzletet gyakorolni, de a nélkül, hogy például boltokat építtethessen és azokat az üzletre jogosított pesti polgároknak haszonbérbe adhassa; a házakat pusztán csak azért, hogy azokban jövőben is egyedül a kecskeméti lakosok szálljanak, fel nem építtetheti, mert így a befektetett költségeket nem hasznosíthatná, és a boltoknak fentebbi értelemben nyithatására már az 1828-ik évi július 1-én kibocsátott s fentebb említett kormányzati rendelet is jogot ad, mihez képest álljon el Pest sz. kir. község-hatósága a 4-ik pont alatti megszorítástól. A további tárgyalás azonban megakadt.

VI.

1864-ben, midőn a város tőkevagyonának hasznosítása s czélszerű kezelgetése iránt alkotott határozatok kormányzati megerősítés alá terjesztettek, — a város pesti két háza iránt kétféle vélemény merült föl: első szerint azon két ház elárúsítandó s értékük a tőkevagyon gyarapítására fordítandó lett volna; másik vélemény szerint e két háznak mintegy 600 □ ölnyi, egyesítendő telkén három emeletes bérház, jövedelemtörlesztés útján tervezetett építtetni s ez utóbbit a m. kir. Helytartótanács is elfogadta.

Három év óta vajudik e tervelés. Időközben telekkönyv-kiigazítási per útján a kisebb ház Fekete Sándor nevére átíratott, a tulajdonos város nevére átiratott. Van három tervrajzunk egy díszes három emeletes palota építtetéséhez, a mi körülbelől 250 ezer forintba kerülne. Van egy vállalkozónk, a ki jövedelem-törlesztésre hajlandó e palotát felépíttetni. Van ajánlatunk egy pénzintézetből 300 ezer forint erejéig kamat-törlesztés melletti kölcsönre.

Most azonban közénk esapott a fontolva haladás és egyenetlenség ördöge. A tárgyalás ráklábon halad. Az egyenetlenkedők közül egyik rész még most is eladni akarja ez omlatag házakat. A másik minden áron új adósságba verni kívánja a várost, hogy maga építtesse fel a palotát. Harmadik jövedelem-törlesztés mellett óhajtja azt felépíttetni.

Itt az idő, — válasszunk; választanunk kell, mert ha még egy évig késünk, Pest sz. kir. város kibecsülteti omlatag házaikat, s a mit 1711-ben helyhatósági erély útján elérni nem bírt, azt most 160 év után, 1871-ben az 1869.: 56. törvényezikk erejével teljesítenie kell.

Én a várost passív kötelezettség alá vonni,

tehát új terhes adósságba verni nem szeretném: ugyanazért az építkezésre kölcsönt nem vennék fel.

Actív kötelezettség alá bocsátkozni igen is hajlandó vagyok: tehát jövedelem-törlesztésre építtetném fel a három emeletes bérházat; mert mostani házaikól a városnak egyetlen pénz értékű jövedelme sincs: a nagyobb ház beszállásra és a felügyelő javadalmazására szolgál; a kisebbnek jövedelme adóra és fenntartási költségre sem elég. A város mint kihaltatlan terület — a mit nélkülözött 300 év óta, könnyen nélkülözheti még 20—25 évig, de azután lesz egy palotája Pest közepén, mely felérend egy tágas uradalommal.

El pedig nem adnám semmi áron: mert a mit derék őseink beszereztek, gondos elődeink megtartottak, most 300 év után el nem vesztegetném. Igen szép tanács az, hogy adjuk el, árát tőkésítsük, 20—25 év alatt kinöveli a palota értékét. Nem hiszem; ha jól számítunk ellenkezőt fogunk tapasztalni, mert biz az 50 év alatt sem nővelné ki; — ha pedig egy 1866-iki inség meglátogat, bizonyosan elköltjük, — vagy egy 1849/50-iki hadi sarcz beitt — miket a jó isten távoztasson — bizonyosan elviszi örünk elől.

Határozunk tehát, de késelem nélkül: mert minden mulasztott év egygyel tovább tolja azt a 20—25 évet, mely után a város egy pesti szép palota haszonélvezetébe lépne; minden év mintegy 20 ezer forint veszteséget képvisel, — s eddigi mulasztásunk 1865. óta már 100 ezer forinttal tette szegényebbé városunkat. — Válasszunk, — győzzön a mi jobb!!

Hornyik János.